Grant Thornton

Podatkowa rzeczywistość Grup Kapitałowych

Analiza efektywnej stawki podatkowej największych Grup Kapitałowych z GPW

EDYCJA II: Sierpień 2023

O badaniu

Celem niniejszego raportu jest analiza wpływu systemu podatkowego na kondycję ekonomiczną Grup Kapitałowych w Polsce, a także zbadanie korelacji pomiędzy zmianami legislacyjnymi w prawie podatkowym oraz wielkością podatków płaconych przez podatników.

Dane za lata 2012-2021, prezentowane już w ubiegłorocznej I edycji Raportu, pochodzą z raportów finansowych 60 Grup Kapitałowych, które na koniec 2021 r. były notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w ramach indeksów WIG20, mWIG40 oraz sWIG80 i posiadały ponad 10-letnią historię publikacji skonsolidowanych raportów finansowych. W ramach poszczególnych indeksów sukcesywnie dochodzi do zmian chociażby z uwagi na utratę statutu spółek publicznych przez część badanych podmiotów. W ramach kolejnych edycji raportu konieczne jest zatem wprowadzenie odpowiednich zmian w grupie badanych grup kapitałowych. W konsekwencji, w odniesieniu do roku 2022 dane pochodzą ze skonsolidowanych raportów finansowych spółek notowanych w ramach indeksów WIG20 i mWIG40 na koniec maja 2023 r. oraz podmiotów z sWIG80, które brały udział w poprzednim badaniu – łącznie analizą objęto 87 podmiotów.

Raport opiera się na wyliczeniu średniej efektywnej stawki podatkowej (dalej: ESP) dla Grup Kapitałowych w latach podatkowych 2012-2022 oraz porównaniu jej do nominalnej stawki podatku dochodowego - 19%. Źródłem danych były roczne skonsolidowane sprawozdania finansowe spółek publikowane we wskazanym okresie.

Mimo, że Grupy publikują w raportach informacje o efektywnej stopie opodatkowania, prezentowane przez nie wyniki nie są ustalane według jednej metodologii, dlatego porównywanie tych danych i wyciąganie wniosków na ich podstawie, nie daje możliwości dokonania analizy będącej celem niniejszego raportu.

Tym samym, w celu wyliczenia średniej ESP opieramy się na następujących danych prezentowanych w skonsolidowanych raportach finansowych Grup:

- Zysku brutto - jako pozycji mającej z założenia w sposób najbardziej obiektywny zobrazować efekt ekonomiczny działania grupy w danym okresie sprawozdawczym;

- Podatku dochodowym – jako pozycji mającej z założenia w sposób najbardziej obiektywny zobrazować obciążenie zysku brutto zobowiązaniami podatkowymi, prowadząc do ustalenia zysku netto mogącego być przedmiotem wypłaty dywidendy na rzecz akcjonariuszy; biorąc pod uwagę cele raportu, w tym analizę szerokiej grupy podmiotów w długim horyzoncie, jak również założenie uwzględniania wpływu kontroli podatkowych na bieżące wyniki i stosowania różnych ulg podatkowych, uwzględniany jest podatek dochodowy zarówno w części bieżącej, jak i części odroczonej.

Efektywna stopa podatkowa [ESP], która wyliczana jest dla celów niniejszego raportu, ustalana jest dwuetapowo. W pierwszej kolejności wyliczana jest ESP indywidualnie w oparciu o dane skonsolidowane danej Grupy Kapitałowej. Następnie w celu obliczenia średniej ESP dla wszystkich badanych grup kapitałowych wyliczana jest średnia arytmetyczna z indywidualnych wyników ESP, otrzymanych w poprzednim kroku. W konsekwencji, waga ESP dla każdej z Grup jest taka sama, zmiany w nominalnym poziomie zysków i podatku nie wpływają na wnioski, a zastosowane odpowiednie zasady normalizacji w przypadku zdarzeń nadzwyczajnych pozwalają na lepsze uchwycenie trendu.

Wprowadzenie

19% CIT tylko na papierze

W Polsce od prawie 20 lat obowiązuje – z pewnymi wyjątkami, jak chociażby znacznie niższa 9% stawka dla małych podatników, którzy nie są brani pod uwagę w ramach tego raportu – nominalna stawka podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) w wysokości 19%. Jest ona relatywnie niska na tle innych krajów. Co więcej, liczne zwolnienia podatkowe, z których mogą korzystać średnie i duże firmy, jak te dotyczące Specjalnych Stref Ekonomicznych czy Polskiej Strefy Inwestycji, w teorii powinno doprowadzić do obniżenia efektywnej stopy opodatkowania poniżej 19% stawki nominalnej.

Jak się jednak okazuje, w praktyce poziom skomplikowania polskiego systemu podatkowego sprawia, że finalny poziom obciążeń podatkowych nakładanych na firmy jest znacząco wyższy. Realne obciążenia podatkowe w pokaźnym stopniu przewyższają również 15% stawkę opodatkowania, która to została niedawno uzgodniona jako minimalna na poziomie Unii Europejskiej w celu zapewnienia globalnego minimalnego poziomu opodatkowania grup wielonarodowych.

Dlatego po raz kolejny postanowiliśmy sprawdzić, jaki jest dokładnie realny poziom podatków płaconych przez największych przedsiębiorców, jak te dane mają się do nominalnej 19% stawki CIT oraz jak ta zależność zmieniała się na przestrzeni ostatnich 11 lat.

Naszym celem jest pokazanie efektywnej stawki podatkowej kalkulowanej jako relacja między wysokością płaconych podatków przez największe Grupy Kapitałowe notowane na GPW a generowanymi przez nie zyskami.

Zapraszamy do lektury!

Podatki dla firm od lat wyższe niż 19%

Największe Grupy Kapitałowe notowane na warszawskiej giełdzie od lat płacą wyższe podatki niż wskazywałaby stawka nominalna CIT na poziomie 19%.

Mimo, że w Polsce od prawie 20 lat obowiązuje – z pewnymi wyjątkami – 19-procentowa stawka podatku dochodowego od osób prawnych CIT, polscy przedsiębiorcy mierzą się w rzeczywistości z dużo większymi obciążeniami podatkowymi. Jak wskazują dane finansowe największych Grup Kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie, które są zobowiązane do publikacji szczegółowych sprawozdań finansowych, efektywna stawka podatkowa (ESP) w ostatnich 11 latach co do zasady znajdowała się powyżej ustawowego poziomu. Jedynie w roku 2014 r. była ona niższa od stawki nominalnej i wyniosła 17%.

Takiego stanu rzeczy upatrywać można w szczególności w skomplikowaniu struktur Grup Kapitałowych – wraz z wydłużaniem się czasu ich funkcjonowania narasta coraz więcej nieuporządkowanych i nieefektywnych podatkowo elementów. Nadal widoczna jest także przewaga obciążeń podatkowych i okołopodatkowych nad wprowadzanymi rozwiązaniami sprzyjające Grupom Kapitałowym i reszcie przedsiębiorców. Nie bez znaczenia pozostaje również kwestia restrykcyjnego podejścia organów skarbowych do kwalifikacji danych kategorii jako koszty uzyskania przychodu.

Wykres 1. Średnia ESP wybranych Grup Kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie w latach 2012-2022 oraz jej odniesienie do stawki nominalnej (19%)

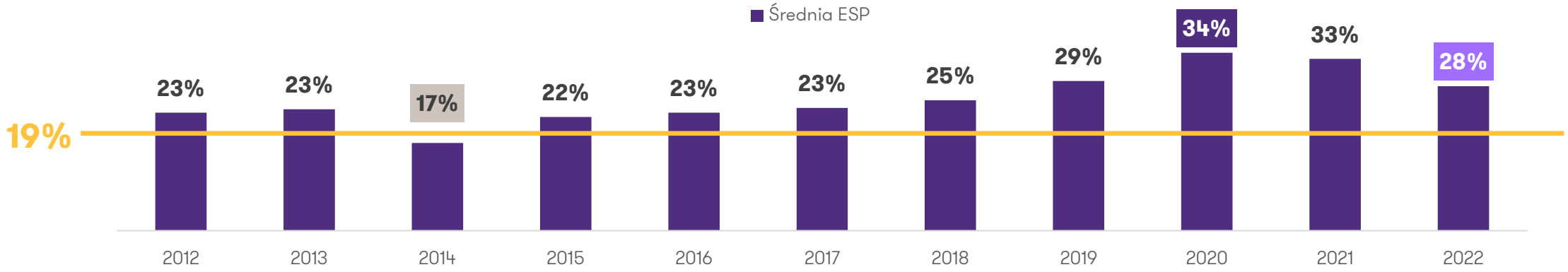

Ostatnie lata szczególnie dotkliwe podatkowo

Grupy Kapitałowe z GPW w ostatnich 4 latach na transfery do fiskusa przeznaczały blisko 1/3 generowanych zysków.

Minione 4 lata były szczególnie dotkliwe podatkowo dla polskich przedsiębiorców. Jak wskazują dane spółek notowanych na warszawskiej giełdzie, najbardziej obciążający był rok 2020, gdy rzeczywista stawka podatkowa sięgnęła 34%, rok później było to 33%, a w 2022 r. – 28%, podobnie jak w roku 2019. Przypominamy, że w tym czasie firmy mierzyły się z licznymi wyzwaniami gospodarczymi spowodowanymi pandemią COVID-19 oraz wybuchem wojny w Ukrainie. Wysokie obciążenia fiskalne były zatem dodatkowym utrudnieniem dla rozwoju biznesu w Polsce. W roku 2022 utrzymywał się trend nieznacznej obniżki efektywnej stawki podatkowej ESP, co może wynikać ze wzrostu dochodów spółek i możliwości rozliczania strat podatkowych z lat ubiegłych. Przy czym nadal ESP znajduje się na dotkliwym poziomie oscylującym blisko 30%.

Wykres 2. Średnia ESP wybranych Grup Kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie w latach 2012-2022

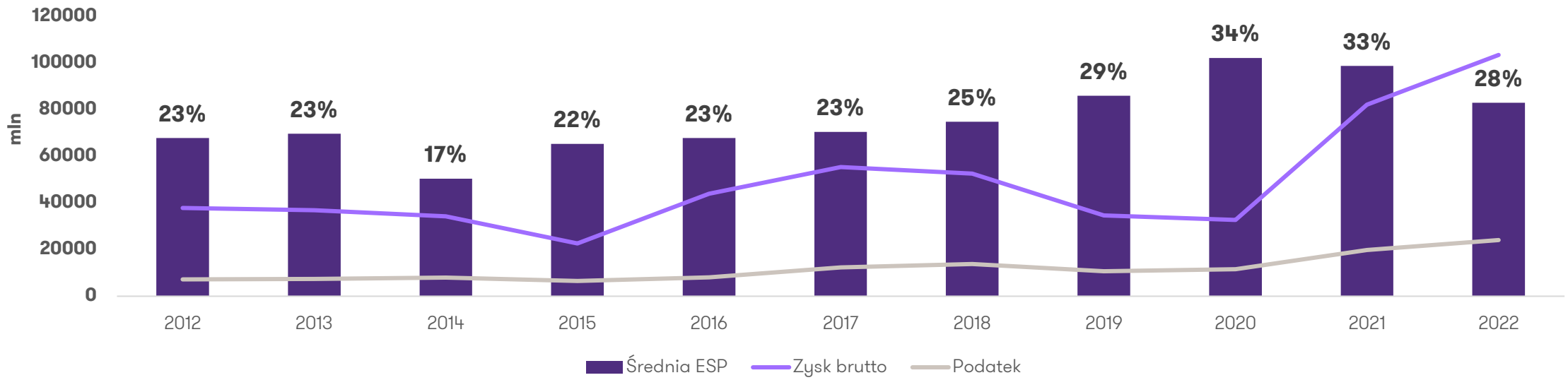

Spółki prywatne z wyższymi podatkami

Mimo, że w przeszłości to państwowe Grupy Kapitałowe płaciły co do zasady wyższe stawki podatkowe, w ostatnich latach „przodują" w tym podmioty prywatne.

Ostatnie dwa lata przyniosły przesunięcie obciążeń podatkowych w stronę sektora prywatnego. W latach 2021-2022 podmioty prywatne oddały fiskusowi ponad 30% swoich zysków. W przeszłości, co do zasady, to państwowe Grupy były bardziej obciążone transferami do fiskusa – w „rekordowym" pod tym względem 2020 r. ich efektywna stawka podatkowa sięgnęła nawet 50%. W kolejnych dwóch latach spadła ona jednak o ponad połowę. W ostatnich latach byliśmy świadkami wielu konsolidacji podmiotów państwowych - przeprowadzały one czynności przygotowawcze, dostosowywały swoje struktury i w tym właśnie należałoby upatrywać realnego zmniejszenia opodatkowania tych podmiotów.

Przedsiębiorcy prywatni tymczasem powstrzymywali się od takich działań, skupieni na bieżącym reagowaniu na sytuację finansową. Wraz z jej ustabilizowaniem, a tym samym zmniejszeniem strat, widoczna jest stopniowe złagodzenie ESP, w efekcie podmioty prywatne i publiczne powoli zbliżają się do podobnego poziomu opodatkowania. Trzeba jednak zwrócić uwagę, iż teza o niskich podatkach płaconych przez duże polskie firmy prywatne nie znajduje potwierdzenia w badaniu.

Wykres 3. Średnia ESP wybranych Grup Kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie w latach 2012-2022 wg struktury właścicielskiej (w %)

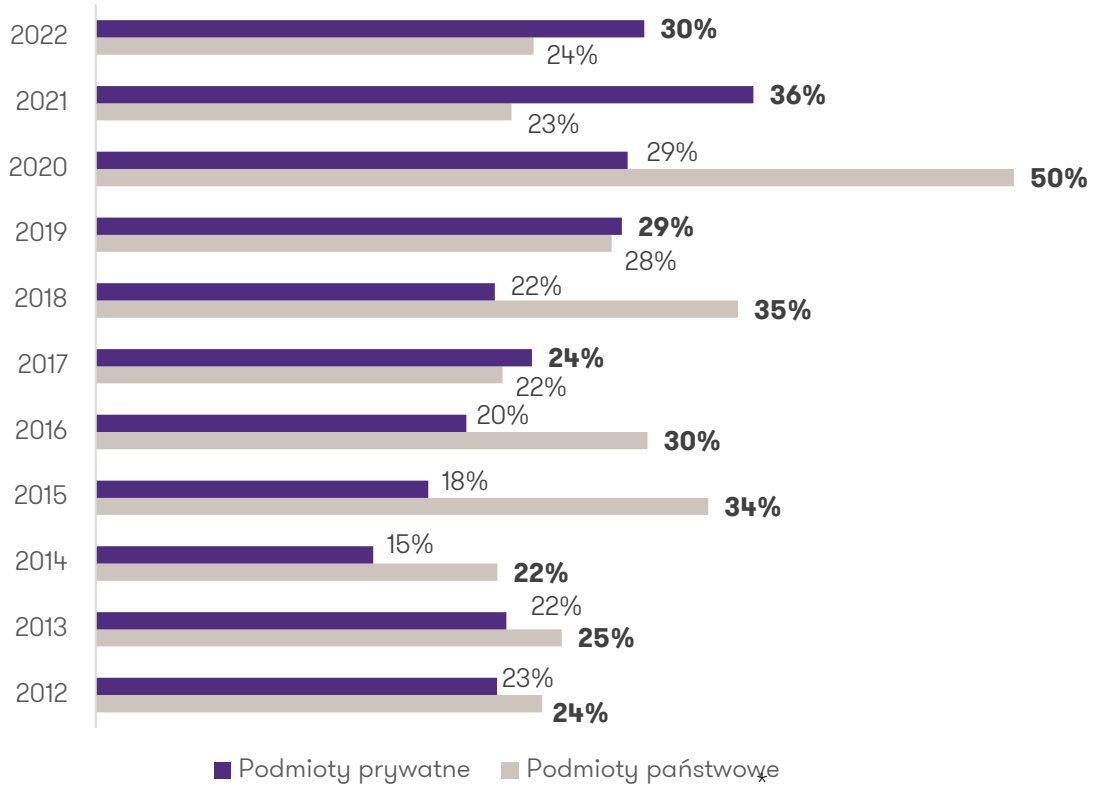

* Głównym akcjonariuszem Skarb Państwa lub spółka z udziałem Skarbu Państwa

Źródło: Obliczenia własne na podstawie skonsolidowanych raportów finansowych Grup Kapitałowych w latach 2012-2022

Więksi z wyższymi stawkami podatkowymi

W 2022 r. to blue chipy zgromadzone w indeksie WIG20 musiały oddać fiskusowi największą część zysków – ich efektywna stawka podatkowa wyniosła ponad 30%.

W minionym roku spółki z indeksu WIG20 zanotowały ogółem najwyższą rzeczywistą stawkę podatkową wśród badanych podmiotów – wyniosła ona 31%. Jednak grupy z indeksów mWIG40 oraz sWIG80 nie pozostawały daleko w tyle – wpłaciły do budżetu państwa po 27% swoich zysków. Od 3 lat średnia ESP większych i średnich grup zmniejsza się, zaś małych – zwiększa. Duże grupy były bardziej wrażliwe na zawirowania spowodowane pandemią oraz wojną. I choć za wcześnie jest, by mówić o trendzie, zdecydowanie zbliżamy się do sytuacji względnej równowagi, podobnej do tej z roku 2019.

Wykres 4. Średnia ESP wybranych Grup Kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie w latach 2012-2022 z podziałem na indeksy (w %)

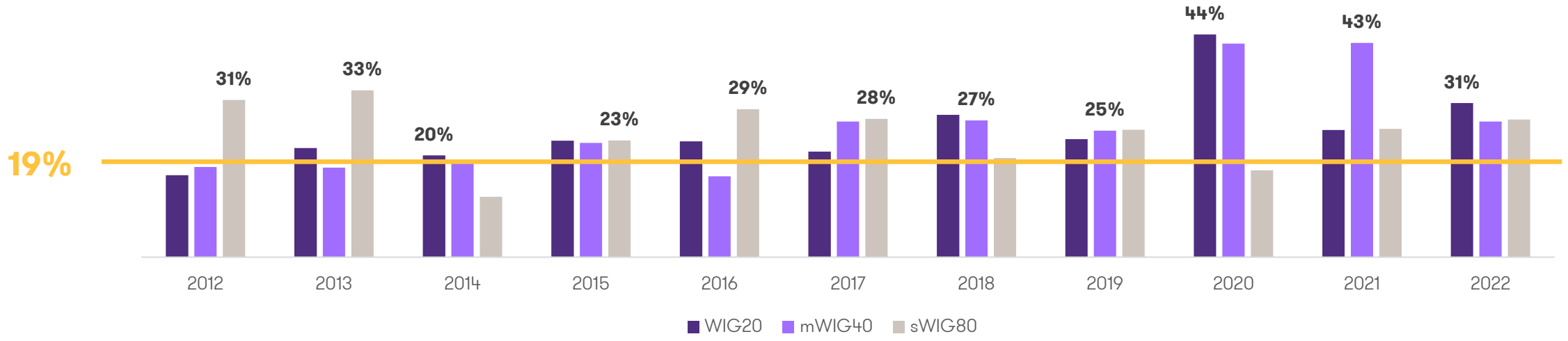

Firmy zagraniczne nadal mocniej obciążone

Od kilku lat to grupy z kapitałem zagranicznym płacą wyższe podatki niż podmioty krajowe. W minionym roku ich efektywna stawka podatkowa sięgnęła 34%.

W analizowanym okresie, co do zasady, podmioty z kapitałem zagranicznym transferowały większą część swoich zysków do fiskusa. Jednak to lata 2021-2022 przyniosły wyraźny wzrost dysproporcji między grupami z kapitałem krajowym a zagranicznym. W 2021 r. firmy zagraniczne notowane w ramach głównych indeksów warszawskiej GPW przekazały do budżetu państwa w formie podatków blisko połowę swoich zysków, a w minionym roku – 34%. W tym samym czasie efektywna stawka podatkowa podmiotów z kapitałem krajowym wyniosła 24%.

Podmiotom zagranicznym naturalnie ciężej jest odnaleźć się w polskim systemie podatkowym – jednym z najbardziej skomplikowanych w państwach OECD (36. miejsce na 37 za 2021 r. i 28. miejsce w 2022 r. wg International Tax Competetiveness Index). Jeśli nałożymy na to utrudniony proces decyzyjny, który wymaga podejmowania działań na poziomie ponadnarodowym, podmioty z kapitałem zagranicznych potencjalnie stoją na gorszej pozycji w zarządzaniu swoja efektywnością podatkową.

Wykres 5. Średnia ESP wybranych Grup Kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie w latach 2012-2022 wg pochodzenia kapitału (w %)

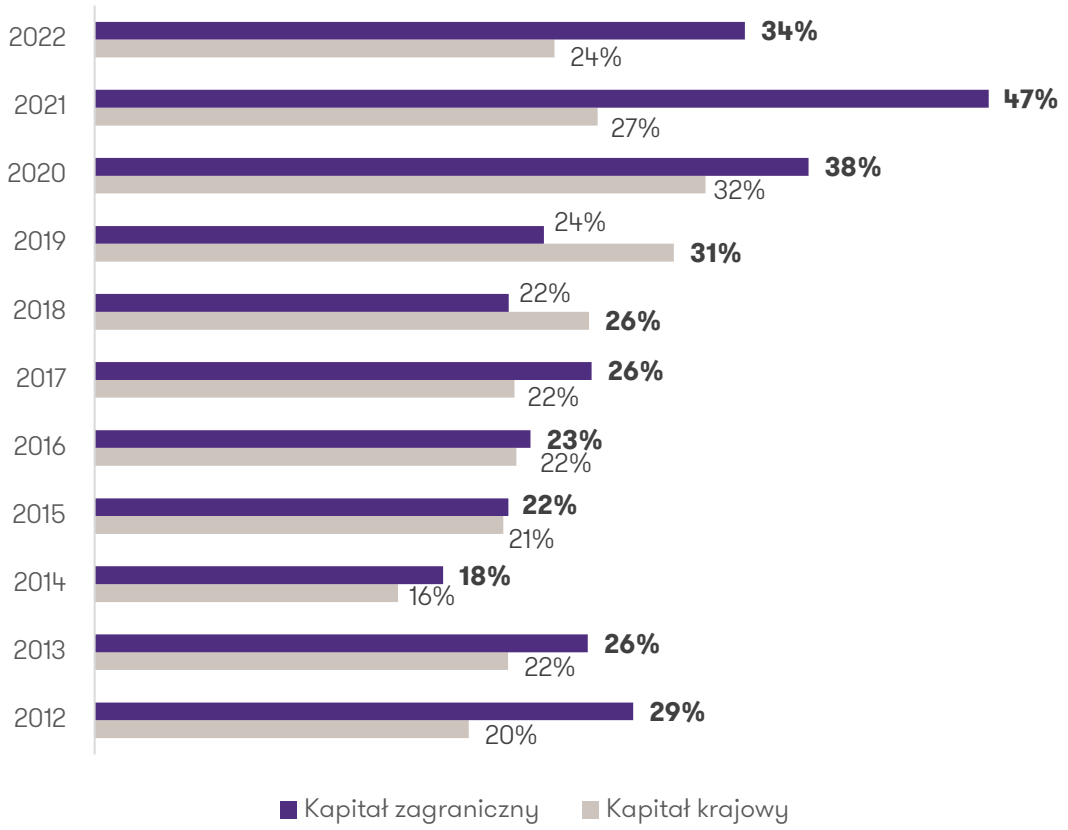

Banki, energetyka, odzieżówka i surowce z najwyższą ESP

Banki, branża energetyczna, sektor odzieżowy i obuwniczy oraz spółki surowcowe płaciły najwyższe stawki podatkowe w latach 2012-2022 – średnia ESP sięgnęła w tym okresie 31%.

Niewiele niższą efektywną stawką podatkową – na poziomie 30% - zanotowały w tym czasie firmy budowlane. Historycznie najmniejszą część zysków przekazały w badanym okresie fiskusowi spółki gamingowe (11%), a także deweloperzy i firmy sektora metalurgicznego (po 16%). Różnic takich należy dopatrywać się w odmiennych możliwościach stosowania ulg – naturalnie przoduje w nich branża kreatywna, taka jak IT i Gamedev. Przy tym należy też pamiętać, iż każda z branż charakteryzuje się inną podatnością na zmiany w otoczeniu gospodarczym, co ma wpływ na powstawanie i rozliczanie strat. Szczególnie widoczne jest to w branżach kluczowych dla gospodarki oraz tych, które w znacznej mierze polegają na popycie klientów.

Wykres 6. Średnia ESP wybranych Grup Kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie z okresu 2012-2022 z podziałem na branże (w %)

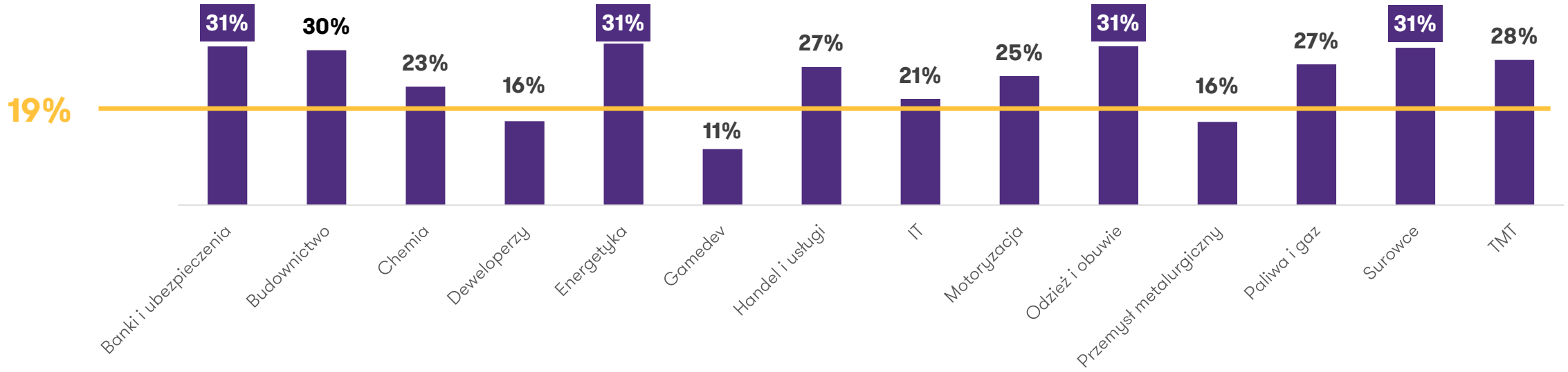

Naszym zdaniem

Efektywna stopa podatkowa maleje, choć wciąż jest dużo powyżej 19% stawki nominalnej

Tegoroczna edycja analizy efektywności podatkowej Grup Kapitałowych wskazuje na spadek efektywnej stopy opodatkowania o 5 pp względem poprzedniego roku. Wciąż jednak co trzecia złotówka zysku wypracowanego przez największe Grupy Kapitałowe jest oddawana fiskusowi, pomniejszając w ten sposób konkurencyjność polskich firm, ich zdolności inwestycyjne i jednocześnie atrakcyjność z perspektywy akcjonariuszy jako inwestorów. Pozostaje mieć nadzieję, że zidentyfikowany przez nas spadek efektywnej stopy opodatkowania to trwałe odwrócenie trendu, a nie tylko jednorazowe odchylenie w stosunku do poprzednich lat.

Cieszy nas fakt, iż opublikowana przez nas rok temu pierwsza edycja raportu wywołała dyskusję o realnych obciążeniach podatkowych dużych polskich przedsiębiorstw i skuteczności stosowanych narzędzi fiskalnych. Trzeba bowiem pamiętać, że liczne zwolnienia podatkowe będące narzędziem w szeroko rozumianej polityce gospodarczej w teorii powinny doprowadzić do obniżenia efektywnej stopy opodatkowania poniżej 19% stawki nominalnej. Tymczasem mamy kolejny rok z obciążeniami na poziomie około 30%.

Szereg Grup Kapitałowych powinno skłonić to do weryfikacji swoich struktur. Wciąż obserwujemy trwałe nieefektywności na wielu płaszczyznach, które, mimo racjonalności biznesowej, nie są eliminowane z uwagi na – często nieuzasadnione – obawy o stanowisko i ocenę fiskusa. Tymczasem, wielokrotnie okazuje się, że zgodne z wszelkimi zasadami relokacje aktywów i funkcji, konsolidacja biznesów, czy też sięgnięcie do promowanych przez ustawodawcę instrumentów, jak Podatkowa Grupa Kapitałowa, czy też ulgi i zwolnienia podatkowe, pozwana na zbliżenie się do nominalnej 19% stawki opodatkowania.

Grzegorz Szysz
Doradca Podatkowy
Radca Prawny, Partner
Departament Doradztwa
Grant Thornton

Grupy Kapitałowe coraz częściej wybierają PGK

Podatkowe Grupy Kapitałowe cieszą się coraz większym zainteresowaniem. W ciągu ostatnich 18 miesięcy ich liczba niemal się podwoiła.

Podatkowa Grupa Kapitałowa (PGK) to rozwiązanie umożliwiające kilku podatnikom CIT, działającym w ramach jednej grupy kapitałowej, konsolidację ich wyników podatkowych. Do 2019 r. ich liczba sukcesywnie rosła, jednak później nastąpił widoczny spadek aktywnych PGK działających na polskim rynku – do 56 podmiotów w 2021 r. Liberalizacja przepisów o założeniu oraz funkcjonowaniu Podatkowej Grupy Kapitałowej, która weszła w życie z początkiem 2022 r., wpłynęła na widoczny wzrost liczby tego rodzaju podmiotów działających na polskim rynku. Jak wskazują dane Ministerstwa Finansów, na koniec 2022 r. było ich 76, a w połowie 2023 r. – już 98.

Wykres 7. Liczba aktywnych Podatkowych Grup Kapitałowych (PGK) na koniec roku kalendarzowego w latach 2012-2022 oraz na koniec czerwca 2023 r.

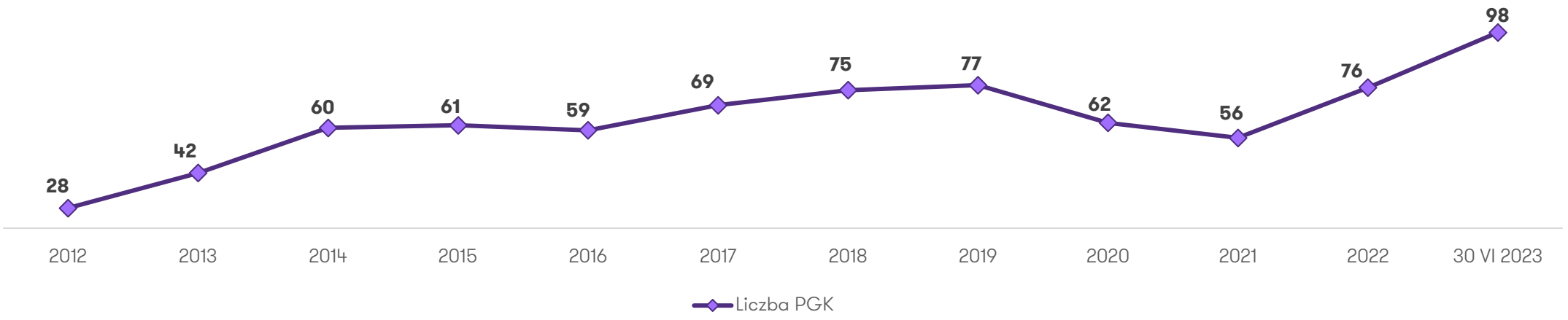

Źródło: Ministerstwo Finansów

Naszym zdaniem

Strzał w dziesiątkę

Na przestrzeni lat byliśmy świadkami nieustannych nowelizacji przepisów o Podatkowych Grupach Kapitałowych. Przez 8 lat liczba takich podmiotów była relatywnie stała i dopiero w tym roku – gdzie ich liczba wzrosła do prawie 100 – możemy mówić o przełamaniu tego trendu. Należy łączyć to z nowelizacjami przepisów, które wyeliminowały pewne ograniczenia w tworzeniu PGK i zwiększyły elastyczność ich funkcjonowania. Zdecydowanie należy też docenić ostatnią z nich. Adresowała ona wiele wątpliwości podatników powstałych na kanwie zawiłości podatkowych, których źródłem były wydawane przez Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej interpretacje indywidualne.

Aktualne brzmienie przepisów jest w dostateczny sposób zrozumiałe i stosowane w praktyce, nie powoduje więc już tak licznych wątpliwości i sporów pomiędzy organami i podatnikami. Co więcej, warunki wdrożenia Podatkowej Grupy Kapitałowej zostały złagodzone na tyle, że o wiele więcej Grup Kapitałowych może zdecydować o ich utworzeniu.

W konsekwencji obie te kwestie wpływają na coraz większą chęć skorzystania z tego rozwiązania, którego wdrożenie potrafi przynieść wymierne korzyści w postaci obniżenia efektywnej stopy opodatkowania, zwiększenia bezpieczeństwa rozliczeń podatkowych i ograniczenie pracochłonności po stronie służb wewnętrznych.

Natalia Kamińska-Kubiak
Doradca Podatkowy, Menedżer
Departament Doradztwa
Grant Thornton

Grant Thornton

Zapraszamy do kontaktu

Grzegorz Szysz
Doradca Podatkowy, Radca Prawny, Partner
Podatkowe Doradztwo Transakcyjne
Grant Thornton
M +48 661 530 233
E grzegorz.szysz@pl.gt.com

Natalia Kamińska-Kubiak
Doradca Podatkowy, Menedżer
Podatkowe Doradztwo Transakcyjne
Grant Thornton
M +48 661 538 553
E natalia.kaminska@pl.gt.com

Kontakt dla mediów:

Jolanta Tumulec
Specjalista ds. PR i komunikacji
Relacje Biznesowe
T +48 885 887 286
E jolanta.tumulec@pl.gt.com

O nas

Grant Thornton to jedna z wiodących organizacji audytorsko-doradczych na świecie, obecna w 140 krajach i zatrudniająca ponad 62 tys. pracowników.

W Polsce działamy od 30 lat. Zespół 950 pracowników wspiera naszych klientów w obszarach takich jak audyt, doradztwo podatkowe, doradztwo prawne, doradztwo transakcyjne czy outsourcing płac i kadr oraz outsourcing księgowości.